

Avsnitt 20: Läs- och skrivträning för barn och elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Hej och välkomna till specialpedagogiska skolmyndighetens podd. I dag kommer vi att sätta fokus på en fråga om hur man kan skapa bra förutsättningar för elever med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Och vi kommer prata om just det som är så svårt för den här gruppen elever, och det är hur man kan ge en lästräning som stärker läsförmågan. Och med mig i studion har jag våra rådgivare Ylva Schön och Anna Grape, som har stor erfarenhet av att ge råd i de här frågorna. Och de kommer då att dela med sig av sina kunskaper och också berätta om det som forskningen visar är mest framgångsrikt. Varmt välkomna.

YLVA: Tack.

ANNA: Tack så mycket.

ERIKA: I dag så finns det ju så många andra hjälpmedel eller liksom de här möjligheterna att lyssna på text eller att kunna diktera och så vidare. Varför är det ändå viktigt att fortsätta jobba med läs- och skrivträning för elever med dyslexi? Trots att det här finns liksom. Vad skulle ni säga?

- ANNA: Börja du Ylva, så hakar jag på.
- YLVA: Ja, jag skulle väl nog börja med att säga att det handlar om en delaktighet i samhället i stort och med sina kamrater och som en demokratisk rättighet. Alltså man behöver inte kunna läsa omfattande, svåra texter. Men att kunna läsa skyltar och det som finns omkring oss, kanske korta meddelanden, det är väldigt begränsande om man inte har den möjligheten. Så ska man skilja det mot att man kanske behöver hjälp med digitala verktyg för att lära sig stora ... lära sig mycket i skolan helt enkelt.
- ERIKA: Så läs- och skrivträning är ... det är viktigt?
- YLVA: Ja.
- ANNA: Ja, precis. Och jag vill bara förstärka det där som du säger, att det är en demokratifråga, helt enkelt. Att känna att man är en samhällsmedborgare. Att man har de möjligheterna att kunna ... ja, ta till sig precis det du säger, de här meddelandena som man möts av runtom i samhället.
- ERIKA: Men hur ska man då tänka just när det gäller den här gruppen elever? Hur mycket fokus ska man lägga på att träna och traggla, när den här eleven ändå behöver andra sätt att inhämta kunskap? Hur tänker ni där?
- ANNA: Ja, vi tänker att det är viktigt att man startar tidigt, med tidiga insatser, just vad det gäller ... om man nu har en elev med ... som man upptäcker har läs- och skrivsvårigheter, att man startar tidigt med det här som vi kallar för fonem-grafemkopplingen. Man måste träna på det helt enkelt. Och det gör ... ja, förlåt.

2020-01-22

- ERIKA: Vad är det då, bara, fonem-grafem, så att du beskriver det?
- ANNA: Fonem är ljuden och grafem är bokstäverna, alltså krumelurerna och hur de hänger ihop, helt enkelt.
- ERIKA: Just det. Så bokstäverna låter?
- ANNA: Ja, precis. Och hur de här bokstäverna så småningom också bildar ord. Det är en viktig träning och den ska man börja med tidigt. Och också vara ganska hållfast i att man fortsätter med det här under tid, över tid. Och att man på många olika sätt tränar ... ja, lågstadiet igenom, men inte ... alltså strukturerat och fokuserat, men att man även då parallellt använder sig av digitala verktyg. Att man för in det också som ett sätt att arbeta. Och märker man sen, allteftersom tiden går ... och vi brukar säga någonstans vid mellanstadiet, där, årskurs 4, att det är jätteknivigt för den här eleven att ta till sig text med ögonen. Då kan man övergå mer till den här ... att man tittar mer på de digitala verktygen och hur kan man lägga in dem i stället för att bara fortsätta med någonting som är så fruktansvärt jobbigt och som också sänker självkänslan väldigt mycket. Om man bara tränar på något som man är dålig på, då kommer man ju aldrig att känna att man är bra.
- ERIKA: Att det flyter.
- ANNA: Nej, nej. Och bara ... och ibland så har vi varit med om att man tar bort saker för att fortsätta med den här eviga draggingen. Och då blir det ju ännu mer besvärligt för en elev som har det tungt med läsningen, att känna att ”ska jag bara träna på sånt som jag är dålig på?” Man får en skev självbild av det.

ERIKA: Just det.

YLVA: Ja, vi pratade lite om det här innan programmet, Anna och jag, just det här ”ja, men hur kan man ...”, om man då ska ge råd som ju vi ... som vi gör ibland då, när det gäller fördelning av hur man ... med träning och kompensation, om man vill kalla det så. Så generellt så skulle man kunna säga då, att träning, ren lästräning, det ska ske precis som du sa, Anna här, i årskurs förskoleklass till årskurs 3 och sen övergår man till kompensation för att inhämta kunskap. Det finns ju ingen knivskarp linje däremellan. Men att vi säger så, att vi kan väl luta oss lite mot det, det är ju för att forskning visar att träning ger störst effekt, alltså rent fysiskt. Alltså hjärnan har lättare att anpassa sig, så att säga, till träningen i de tidigare skolåldrarna. Så det är det vi lutar oss emot.

ERIKA: Just det. Ja, vad är det då som ... vad forskningen visar? Det vore intressant att höra det just, vad kan man se är det som är ett bra sätt att jobba med läs- och skrivinläring, för elever då som har just läs- och skrivsvårigheter?

YLVA: Ja, man kan säga att ..., om man då tittar på både på beprövad erfarenhet och forskning. Och den beprövade erfarenheten vad gäller läs- och skrivinläring är ju väldigt stor i s... om man tittar i skolvärlden. Så att det är en viktig faktor. Så ser man ju att intensivläsning, alltså när man koncentrerar lästräningen till vissa perioder, kanske ungefär i sexveckorsintervall. Och för att det ska vara en riktig och en intensivläsning som ger effekt, så ska det vara enligt en struktur. Alltså det ska vara uppbyggt på ett särskilt sätt. Man ska träffas varje dag, företrädesvis fem dagar i veckan,

kanske 30 minuter. Längre orkar man oftast inte. Och det ska bygga på forskning också, den här kopplingen som Anna har beskrivit, om grafem-fonem.

- ERIKA: Så att man tränar helt enkelt på ...
- YLVA: Ja, så att man vet att man tränar på ...
- ERIKA: ... att koppla ljudet till rätt bokstav?
- YLVA: Ja.
- ANNA: Och du tänker också när du säger att man träffas helst fem dagar i veckan, så är det ju en-till-en-situation.
- YLVA: Ja, det är också viktigt. Det har man ju också sett. Vi har en liten broschyr här, en sammanfattning från statens beredning för medicinsk och social utredning här, SBU. De gav ut en rapport 2014, där man utvärderade både tester och insatser för elever ... för barn och ungdomar med dyslexi. Och där ser man just de här sakerna, att det ger mindre effekt för eleverna när man tränar i ordinarie undervisning.
- ERIKA: Hur kommer det sig då? Alltså, för då i såna fall, om man är i större grupper, det är det som menas med ordinarie undervisning eller?
- YLVA: Ja. Det krävs en väldig struktur och intensiv träning för det här. Och man kan jämföra det också med, även om man får specialundervisning under lågstadiet och i förskoleklass för lästräning, men om man får sporadiskt och det är inte upplagt på det här sättet som jag beskrev, av en väldigt tydlig struktur. Att man kanske träffar specialpedagog eller speciallärare tre gånger i veckan och lästränar, så ger inte

det samma effekt som en intensivträning som man kanske använder sex veckor under höstterminen. Kanske gör det också under vårterminen. Men det är vik...

ERIKA??: Så just det här upplägget, varje dag en halvtimme och att liksom hålla i på det sättet.

YLVA: Ja och mycket viktigt är ju strukturen över det här. Och att eleven och när de är yngre också föräldrarna, är involverade så att man kan hjälpas åt.

ANNA: Jag tänker att den där strukturen är också viktigt för ... alltså den är ju viktig för alla, men framför allt för eleven som tränar, att veta redan när man kliver in i situationen, att det här kommer att hända under de här 30 minuterna. För det gör också att eleven kan avbörda sig en massa frågetecken och fokus på saker annars, som kan irritera och ta bort uppmärksamheten. För det var det, du frågade ju också, det här med ordinarie undervisning, vad är det ... du svarade ju också på det Ylva. Men det här med att, om eleven har möjligheten och får möjligheten att kunna träna en till en, så är det ju totalt fokus för eleven på uppgiften och inte på klasskamrater ...

YLVA: Det är ingen som stör liksom.

ANNA: Nej, precis. Utan du kan ha ditt fokus i kanske max 30 minuter. Och det ger just den här ökade effekten. Och det är det som forskningen har visat.

YLVA: Ja. Och det ser man ju inte bara inom läs- och skriv... lästräning. Utan det här är ju ... just den här intensivträningen, det ger ju effekt på andra områden. Vi

kan ju direkt jämföra med matematiksvårigheter till exempel. Att där finns det ju också beprövad erfarenhet så att säga, med de här intensivträningsperioderna. Och också med samma upplägg då, att man utgår från de svårigheterna och att det är en struktur.

ANNA: Och sen tänker jag igen, vi pratade i det tidigare programmet om det här med att göra eleven delaktig. I de här strukturerade programmen just för lästräning, så är det ju viktigt också att eleven själv kan få följa sin utveckling. Och det kan man visa med stapeldiagram och så vidare, på antal rättlästa ord eller felästa ord och så vidare. Så att eleven också ser ...

YLVA: ... så här ser min utveckling ut ...

ANNA: Ja, precis. För det är också en sån framgångsfaktor.

ERIKA: Det känns lönt liksom.

ANNA: Ja, men exakt. För det kanske inte är det exakt roligaste man kan tänka sig som elev. 30 minuter, fem dagar i veckan och träna på sånt som är jättesvårt. Men får man lite den här tillbaka... ja, man får det här tillbaka, jag kan själv faktiskt märka att jag gör framsteg. Det är jätteviktigt.

ERIKA: Just det. Men hur kan man ... hur gör man det? Jag är bara så nyfiken. Men är det så att man liksom tänker att man sitter och jobbar specifikt med bokstavsljud eller sitter man och läser ord eller vad ...? Eller är det både och? Alltså, man får kika in liksom, i den där situationen.

ANNA: I själva ordet.

YLVA: Ja, men det handlar om ... du var inne på det, är det bokstavsljud och ... Det finns ju liksom olika steg i när man knäcker läskoden. Det viktigaste steget är ... eller inte det viktigaste, men det första steget, skulle man ju kunna säga, att man kan plocka isär ljuden. Vi pratade i förra programmet om det här, hur man liksom urskiljer ord. Som när vi pratar nu, att det inte bara är ett flöde. Utan att vi som kan läsa, vi hör vilka ord vi pratar. Och det är samma sak med ljuden där, att man ... när man börjar lära sig, om man tar ett enkelt ord som sol ... när man kan börja plocka ut de enskilda ljuden där, s - o - väl. Då har man ju börjat, så att säga. Och sen nästa steg blir ju att man får olika ljud för att föra ihop dem till ... man ... ja ...

ANNA: Och göra ord av ljud.

YLVA: Och göra orden ja. Och sen så kan man ju bolla med de här olika ljuden. Man kan ta bort o och l kanske och lägga till en annan bokstav och pröva vad blir det med det. Så man arbetar väldigt strukturerat utifrån forskning, vad man vet. Och ... men sen kan det ju också vara så att man varvar och lägger in att man har en rolig bok som finns med, som man kanske letar efter ord, bara för att lära sig såna här utantillord, som man bara lär sig. Som ”och” och ”till” och ”mig” kanske. Och för att det är roligt. Men att det i grunden bygger just på det här hur man plockar isär ljuden, hur man för ihop dem och hur det bildar meningar. Också man tittar på meningar, att man kan ha klossar för olika ljud och sätta ihop och så där.

ANNA: Jag tän...

- ERIKA: Men du ...
- ANNA: Förlåt.
- ERIKA: Anna, fortsatt du.
- ANNA: Nej, jag tänker också på det här att man har ju också en ... man har en struktur på vilka bokstäver man börjar med. Så att man inte bara sätter i gång med Q och W och ... utan man ... det finns en väldigt tydlig tanke kring att man börjar med ljud som man kan hålla kvar och som inte är såna här ...
- ERIKA: Vilket ljud är det? Ge mig ett exempel.
- ANNA: Ssssssss.
- ERIKA: Ja, okej.
- ANNA: Och att man också tänker sig att man har konsonant, vokal, ljud. Så att man inte har ... man sätter inte ihop en massa konsonanter och börjar lära sig, utan man har ... Sol är ju ett väldigt typiskt ord som man brukar börja med. Mor. Ros. Ibland börjar det med samma ljud egentligen.
- ERIKA: Ja, precis. Det där som man hade läst i boken när man började.
- ANNA: Exakt. Det fanns en tanke.
- ERIKA: Ja, exakt. Verkligen beprövad erfarenhet, med tanke på hur gammal jag är.
- YLVA: Men jag tänkte ... jag vet inte om vi ska komma in på det nu. Men just det här med träning i lästräning och så. Det här

med ordförrådet, stod vi också och diskuterade innan. Att det är ju någonting som man inte får glömma bort. Därför att bara träna läsningen, det är ju bra. Men då ska man tänka att om de andra lite snabbare lär sig att läsa, så får de till sig mycket mer ord. För att när man väl börjar knäcka läskoden och det börjar bli roligt att läsa och man kanske läser på eget initiativ. Det bara kommer helt automatiskt. Och då gör det inte det för en elev som har läs- och skrivsvårigheter. Och att man då ser till att man högläser kanske, eller att man ser till att det finns tillgång till att lyssna på inlästa böcker. För att helt enkelt bygga upp ett starkt ordförråd. För det är ju en sån stor förmån sen, när man ska lära sig vidare, att man känner igen orden. Väldigt stor skillnad. Och att man kan orden.

ERIKA: Vet vad de betyder och ...

YLVA: Och det är ju en sån här sak som man tidigt kan träna. Redan på förskolan naturligtvis. Men om vi nu pratar om skolverksamhet, förskoleklass, årskurs 1. Det finns ju fantastiska möjligheter att arbeta med ordförrådet. Och det ska man vara medveten om som lärare i de yngre åldrarna, hur viktigt det är.

ERIKA: Just det. Men gör det här också ... jag tänker det här som ni har beskrivit, både det som handlar om att liksom kunna koppla då bokstäver till ljud och ordförråd, vad gör det med också den här förmågan att skriva och stava och så vidare. Vad får man med sig då? Om man jobbar på det här strukturerade sättet.

- ANNA: Just det här med kopplingen ljud och bokstav, när man har befäst den, så ... om man inte har finmotoriska svårigheter sen, så blir det ju på något sätt ... följden av att du lär dig, det följer med ut i handen [skratt]. Jag kan inte förklara det på ett tydligare sätt. Att du ...
- ERIKA: Du har förstått egentligen liksom?
- ANNA: Ja, du har förstått den alfabetiska principen.
- ERIKA: Ja, just det.
- ANNA: Och för elever som inte har gjort det, så finns det ju då ... då kan man använda sig av ljudande tangentbord, att du har ju hela alfabetet på tangenterna uppskrivet. Och då kan du trycka på en bokstav, trycka på grafemet och så hör du ljudet i örat. Och det är också en ... då får du även den auditiva ...
- ERIKA: Förstärkning.
- ANNA: ... förstärkningen, alltså hörselintrycket också. Och via det så kan du också komma vidare i ditt skrivande. Var det någon bra förklaring?
- ERIKA: Ja, men jag tycker det är bra. Men jag tänker bara att det borde rimligtvis finnas en koppling just med att man förstår. Men sen är ju frågan då ... eller som vi ... hade jag rätt i det antagandet eller?
- YLVA: Absolut. För att stavningen har ju ... hänger ju så nära samman med svårigheterna att läsa. Och i och med att det är ... går långsammare och är mycket mer mödosamt att läsa ett ord för en person som har dyslexi, så är det också så att

2020-01-22

man har svårare att uppfatta ... det här som vi gör så småningom, ganska snabbt gör man det egentligen när man lär att läsa ... alltså och de olika beståndsdelarna av ett ord. Så att man uppfattar, man får som delar som man liksom snabbt kan automatisera.

ANNA: Jag tänker på det här, som ofta blir för elever med dyslexi, att de ... när ... du sa att när elever som inte har dyslexi, de springer iväg i sitt läsande och blir kanske bokslukare, medan elever fortfarande, med dyslexi då, bara får kämpa. Att man också är väldigt tydlig som pedagog med de här eleverna, att man tränar ungefär som man tränar när man tränar hockey eller man tränar fotboll, att det är tekniken man tränar på. Och den är på en nivå. Men sen så kan man göra det här med upplevelsen eller faktainhämtandet, det tar man ju till sig med öronen troligtvis. Men det är ju en annan slags träning. Och det är där man fyller på sitt ordförråd. Men teknikträningen får man hålla på med på en nivå. Och sen så har man sina öron för att kunna fördjupa sitt ordförråd och kunna få uppleva.

ERIKA: Du var ju inne tidigare på det Anna, det du pratade just om det här med den skeva självkänslan, att man får ... om man inte ... om man bara ska träna på det som är jättesvårt och som man på grund av sin funktionsnedsättning faktiskt har väldigt, väldigt svårt med, så får man en felaktig självbild. Det här hänger lite ihop med det då, tänker jag, eller hur? Om man kan beskriva ...

ANNA: Ja, precis.

ERIKA: ... att det här betyder inte att du inte kan lära dig.

2020-01-22

- ANNA: Nej, precis. Och det är ju som med all teknikträning, det tar tid innan man har förfinat det. Och man måste göra det väldigt många gånger också, för att man ska kunna känna att man är någorlunda bekväm.
- ERIKA: Just det.
- YLVA: Och det är ju en väldigt viktigt och angelägen sak, just med självkänslan. För det är ju många som upplever precis så som du beskriver, Erika, att man får låg självkänsla. Och uttrycket att jag känner mig dum i huvudet har aldrig mött många gånger, när jag har träffat elever med dyslexi. Och där blir det viktigt ... jag tror att vi var inne på det en del i första programmet, just det här med att det finns kompetens på skolan omkring dyslexi. Därför att om det gör det, då förstår man hur man kan bemöta. Och i och med att man blir bemött på ett bra sätt, med förståelse, så behöver den här låga självkänslan aldrig dyka upp. Därför att man får inte den där känslan av att jag är, därför att man blir förstådd. Förstår ni vad jag menar?
- ERIKA: Ja.
- YLVA: Det är väldigt viktigt att det finns kompetens om funktionsnedsättningen, om dyslexi. För att ...
- ERIKA: För att kunna också lasta av eleven, låter det ju som.
- YLVA: Exakt.
- ANNA: Ja, precis.

2020-01-22

YLVA: Så att det är ju ingenting som behöver automatiskt komma och ska ju inte förläggas hos eleven. Utan att man tänker på det, lite i stort på skolan. I hela miljön, i hela lärmiljön.

ERIKA: Nu har vi ju pratat om hur man jobbar med sitt eget språk, hur man jobbar när man har elever med läs- och skrivsvårigheter och svenska. Men när det kommer till att lära sig andra språk, som man ju måste ... eller man ska göra det i skolan. Jag till engelska är ett av kärnämnena, det är en förutsättning för att du har ett godkänt betyg i engelska, för att komma in på gymnasiet och så vidare. Vad ... hur jobbar man med den typen utav träning? Eller vad kan man göra just för att elever med dyslexi ska kunna lära sig andra språk också? För jag föreställer mig att det är samma svårighet. Stämmer det?

YLVA: Ja, absolut, absolut. Och kanske just när man pratar om engelska så är det till och med en ytterligare svårighet. För det är ett väldigt besvärligt språk. Det finns ju olika ortografier. Alltså olika språk har olika ortografier, alltså hur det stavas helt enkelt. Och de som har enkla ortografier är ju såna ord som finska. Anna var inne här på när man lär sig att läsa så vill man ofta ha ord som är konsonant-vokal-konsonant. Finska är ett sånt språk och dessutom så är ljud och bokstav väldigt tydliga så. Och om man tittar på engelskan så finns det ju många av de här diftongerna, så man skriver ihop många olika bokstäver som egentligen kanske bara är ett ljud eller som kanske är två ljud som vävs ihop. Så att det är väldigt komplicerat språk för en person som har läs och skrivsvårigheter. Men det viktiga blir väl att man också här pratar om tidiga insatser och kanske ännu

mer extra anpassningar och stöd. Och jag tänker att man återkommer till ordförråd också här.

ERIKA: Att se till att det finns ett bibliotek av engelska ord liksom?

YLVA: Ja, exakt. Att liksom lära sig att uppfatta de här orden. Att man direkt börjar med det och inte att det kommer in efter några år. Utan att det från början ... Och det här kanske man inte riktigt har förberedelser för.

ERIKA: Nej.

ANNA: Nej och jag tänker att det som blir viktigt också för eleverna, det är ju att engelska är ett språk som många använder ... jag menar i gamingvärlden, man sitter ... alltså man uttrycker sig väldigt mycket på engelska. Och engelskan som ... att tala engelska är en sak, men att sen känna igen de orden i skrift kan ju bli väldigt krångligt. Men det finns en hel del digitala lösningar som man ändå kan använda. Det finns både rättstavningsprogram, det finns ordigenkänning och det finns översättningsprogram. Så att man kan ändå med hjälp av rätts sorts stöd ...

ERIKA: Stötta upp liksom.

ANNA: ... stötta. Ja, otroligt mycket.

YLVA: Och vi återkommer till elevens delaktighet och att man samtalar med eleven. Och att det verkligen ... att det är självklart på något vis. För du var ju inne på det här, i frågan, hur väldigt det är med engelskan. Och jag tänker också det här med andra moderna språk som blir aktuella i sexan, när man kanske tvekar många gånger. Det får vi också många frågor om, för om det ska ...

- ERIKA: Från lärare då eller?
- YLVA: Ja och kanske vårdnadshavare också. ”Men ska vi verkligen lägga på ett språk till?” Och där vill jag nog uppmana att ”ja, men här ... titta igenom det här noga, prata med eleven”. För jag har själv varit med om elever som har blommat upp när de har börjat läsa spanska eller något annat språk. För man ju börjar ju faktiskt helt från början där. Och det kan vara en nystart, att man lär sig alfabetet på ett nytt språk. Och att man faktiskt ... alla är på ...
- ERIKA: Samma nivå då.
- YLVA: ... samma nivå. Och det också apropå det här med demokratisk rättighet och en viktig sak i världen när vi nu är så globala.
- ERIKA: Så att inte plocka bort det då, utan i såna fall ...?
- YLVA: Ja, i alla fall inte per automatik så.
- ANNA: Nej, precis. För igen, om vi går tillbaka till det här med självkänsla. För då ... det man ofta gör då det är ju att man läser förstärkt svenska och ... ha förstärkt svenska, engelska. Och det blir ju, igen, slå mig i huvudet med någonting som jag tycker är jättesvårt, så ska jag fortsätta med det ännu mer nu. Och på bekostnad av att jag inte kan läsa ett ytterligare språk. Men som Ylva säger, det är inte någonting som man per automatik gör, att man bara plockar bort det. Utan det måste verkligen i samtal med elev, vårdnadshavare, verkligen gås igenom. För det finns, precis som du säger Ylva, det här att elever verkligen blommar upp. Och också efter sex år i grundskolan, så har man en

ökad språklig kunskap som man kan ta med sig in i det här nya språket, även om man har en funktionsnedsättning som dyslexi.

ERIKA: Men är det lite grann att man ... alla blir barn i början igen liksom på något sätt och det är det som kan kännas lite befriande för en själv då som alltid känner sig lite efter alla andra.

YLVA: Ja. Jag har upplevt det genom elever i alla fall. Och ... men sen så är det ju det här ... det måste man ju föra en dialog omkring. Vad tycker eleven själv? Vad ser man är möjligt? Men om man tar beslutet tillsammans med elev och vårdnadshavare, ”ja men det är nog ändå bra att fortsätta läsa lite extra engelska och svenska, det här känns bra för mig.” Då är det ju viktigt att man som skola ser till att verkligen ge rätt stöd. Och nu pratar vi inte om tidiga insatser, men vi pratar om sena insatser och att det inte blir en tillfällig lösning, där man inte har en tydlig agenda för vad är det som ska uppnås med här.

ERIKA: Hur får det inte vara då? Hur skulle du beskriva det? Rent konkret, vad är det ...?

YLVA: Ja, men att man ... att det kanske är en lärlös eller delar av de här lektionerna kan vara lärlösa. Det är väl kanske sällan. Men att det inte finns en tydlig plan, utan att man kanske bara säger att ”ja, men läs på det gamla kapitlet som vi höll på med förut”. Och alltså det ska ju vara en tydlig utveckling, att man känner att man blir mycket bättre på engelska. Ja ...

- ERIKA: Om man ska göra en sån lösning, för att den ska ge önskat resultat?
- YLVA: Precis.
- ERIKA: Annars är det bara mer av samma och det är inte säkert att det är ...
- YLVA: Ja.
- ANNA: Nej och det kommer ju absolut inte vara motiverande heller.
- ERIKA: Nej, just det. Precis.
- YLVA: Sätta mål, som är utvärderingsbara.
- ERIKA: Det brukar vara framgångsrikt. Men hörni, jag tänker att vi behöver börja avrunda. Men innan vi gör det, så vill jag att ni ska få en möjlighet att ge den som lyssnar - om det är lärare, lärarlag och kanske också en hel skolverksamhet - tre konkreta råd i hur de ska lägga upp arbetet med just läs- och skrivinlärning för elever med läs- och skrivsvårigheter. Vilka tre råd skulle ni ge då?
- YLVA: Ja, men vi har ju pratat om det här med strukturerad intensivträning och för att det ska bli verkstad av det så måste det finnas en handlingsplan för upptäckt och insatser för dyslexi, som rektor är ansvarig för. Var det tre ...? Var det ett ... Var det tre saker, sa du? Då tar vi nummer två. Kompetens om dyslexi på skolan. Att någon har också specifik kompetens om det, så att man kan handleda, se till att göra rätt insatser och göra rätt bedömningar.

- ANNA: Och också, tänker jag då att i och med att man har den kompetensen som oftast en specialpedagog då har, att man ser till att arbetslaget, om det nu är det, har en gemensam grund att stå på vad det gäller kunskap kring dyslexi. För att utifrån den kunskapen kan man sen göra individuella lösningar. Och det är också en framgångsfaktor. Om jag bara får fortsätta att bygga på ... vi är fortfarande på råd två.
- YLVA: Ja, jag förstår. Jag lovar, vi har fortfarande en kvar, jag lovar.
- ERIKA: Jättebra, vi får se hur många råd det blir till slut.
- ANNA: Så tänker jag igen det här som vi har pratat om, det här med kunskapen om digitala verktyg eller assisterande teknik. Att den finns också grundad hos specialpedagog, som kanske i sin tur kan vidarebefordra kunskap. En handledning till personal omkring elever med läs- och skrivsvårigheter man dyslexi. Det är också en sån viktig framgångsfaktor.
- YLVA: Precis. Och det får väl vara nummer tre då.
- ANNA: Aha, det var nummer tre? Okej.
- YLVA: Ja och jag instämmer i nummer trean där.
- ERIKA: Ja, just det. Ja, men vad jättebra. Toppen. Stort tack för era konkreta råd, Ylva Schön och Anna Grape, för att ni har varit med och berättar hur man kan arbeta med läs- och skrivinlärning. Och som ni säger, så är det här en viktig demokratifråga, att kunna läsa och förstå text och kunna ta sig runt i samhället, precis som alla andra medborgare. Och samtidigt så har ni också lyft att det behöver finnas möjlighet för den här gruppen elever att kunna inhämta

fakta och visa vad man har lärt sig på ett likvärdigt sätt.

Tack så mycket.

YLVA: Tack.

ANNA: Tack. Och jag skulle ju bara vilja tillägga att har man frågor omkring dyslexi nu, som personal på skola, så är man varmt välkommen att söka stöd hos oss eller ringa till vår frågetjänst *Fråga en rådgivare*.

ERIKA: Precis.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.